

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edini je moč.«

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnina, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zenta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Socializem, strah Evropi.

III.

(Konec.)

Kakor smo videli, niso težnje zmernih socializmov neopravičene, one temveč pritiskajo na države, da jih prej ko prej izvrše, da tako odzamejo moč revolucionarnim težnjam skrajnih socializmov in komunistov, katerih teorije so tako zapeljive in vplivajo tako prepričevalno na maso delalcev, da je bojazen pred strašansko socialno rabuko opravičena. Stvar sama ob sebi pa je jako nalezljiva; ako se na priliko na Francoskem zopet začne zmešnjave, gotovo ne ostanejo omejene le na Francosko, temuč raztegnejo se po vsej Evropi. Prav zato pa je silno važno za vse države, da se ozbiljno poprimejo prasanja, kako pomagati kmetu, obrtniku, delalcu, tem trem delalnim stanovom, ki so prav za prav edino produktivni stanovi, mej tem ko vsi drugi stanovi služijo ali državnemu in moralnemu redu, ali pa posredujejo občevanje in promet.

Govorili smo uže, kako je treba kmetu pomagati in smo se izrekli za direktno državno pomoč, kder je sploh to mogoče. Mi smo omenili, da je bilo dozdej načelo v naši Avstriji, da se država ne meša v nobeno zadevo takozvanega privatnega značaja. Ali pojmi o privatnem značaju so jako zmešani, kajti vsa ona podjetja, ki so namenjena obneji blagosti, prometu, zavarovanju, novčnim zadevam, vendar niso tako privatnega značaja, kakor bi kedo sodil na prvi pogled, ampak to so stvari javnega državnega značaja in nikoli ni bilo prav, da je take stvari država pustila v rokah privatnih podjetij. Gledé železnice smo mi uže večkrat dokazali, da je velika škoda državljanom v obče, ako so one v rokah zasebnikov. — A tudi to trdimo, da bi država, oziroma dežele morale vpeljati celó deželne zavarovalne zavode in zavarovalno premijo priklopiti davku in prav tako bi ona morala posredno ali neposredno ustanovljati denarne zavode, ali pa vsaj pospeševati ustanovo takih zavodov, kateri imajo namen kmetu, delalcu in obrtniku posojevati denar po nizkih obrestih. — A ustanovitev takih zavodov ne sme sloniti na takih načelih, kakoršna so ona istrske hipotekarne banke, ki kmetom daje svoje hipotekarne listine, mesto denara in sploh kmeta uže precej v začetku zapleta v take mreže, iz katerih se ne reši tako lahko, ali pa nikoli več. Kmet, rokodelc, delalec potrebuje prave istinite in ne navidezne pomoči, njemu mora država preskrbeti potrebnega kapitala po nizkih obrestih in takih odplačevalnih pogojih, da more svoj dolg polagoma odplačati, ne da bi zaradi tega prišel v neznosne zadrege. Za kmeta je treba deželnega zavoda, kateri more kmetu preskrbeti denar po 4 do 5%, a s takimi

plačilnimi pogoji, da kmet plača vsako leto razem obresti tudi še 2, 2½, do 3%, na kapital in na tak način v obrokih v 15 do 20 letih ves kapital zopet vrne ali amortizira. — Ali kmetu je treba vročevati pravi denar in ne borsnih papirjev, kakor to delajo hipotekarne banke, potem mu je treba tudi zlažšati breme raznih procentualov pri intabulaciji ali vknjižbi v javnih knjigah, znižati troške za pogodbe itd.; če se vse to ne stori, ampak postopa kakor postopajo v Istri, iluzorna je vsa pomoč in da se matematično proračunati, v koliko letih mora Istrski kmet popolnoma propasti, ako mu bodo še kaj let pomoč delili Istrski deželni očetje v Poreču. Mi pa smo Poreške banke le zato omenili, ker nam je najbliže, hoteli pa smo sploh reči, da način, kakor so osnovane in kakor poslujejo sploh vse hipotekarne banke v naši državi, ne ugaja načelom istinito dobrega narodnega gospodarstva, ker poteza celo kmetijske kroge v borsni vrtinec in sloni sploh na špekulaciji, kar pa ne sme biti, ker špekulacija na račun kmetije je pretirana in nevarna stvar. Za kmeta naj se torej napravijo deželni kreditni zavodi ne v dobiček zavoda samega, ampak edino le v podporo in povzdigo kmetijstva.

No, in rokodelc je potreben državne pomoči, morda v še večji meri, najbolj potreben pa je državna varstva prosti delalec. Rokodelstvu hoče naše sedanja vlada pomagati zopet na noge z novo obrtno postavo, katera v svojih glavnih potezah zastopa načelo varstva poštenega rokodelstva pred nepoklicano in sleparska konkurenco in združevanje rokodelcev v »zajamno pomočna društva. Vse to je prav lepo, a ne bi imelo pravega uspeha, ako rokodelcu ne preskrbimo pred vsem potrebnega kapitala, potem pa tudi dobrih obrtnih šol. Kar se tiče zadnjih, mora vsakdo priznati, da socialisti imajo popolnoma prav s terjatvo, da vsak dečko mora dobiti potrebno izobraženje in da ga v tem obziru ne sme zadržavati nobeno drugo delo. Gotovo pa je, da so učenci rokodelstva dozdej silno zanemarjeni, da se sploh prav nič ne pazi na njih nadaljno izobraženje, in vendar je ta mladina, katera predstavlja bodočnost produktivnih stanov, tako in še bolj važna, nego ona mladina, ki se po visokih šolah pripravlja za javne službe itd. Ni mogoče misliti, da bi se mogla omika te mladine vršiti brez največje državne podpore; kajti omika je prvi pogoj, da rokodelc času primerno napreduje v svoji stroki in po omiki se tudi odstranjuje velike nevarnosti, katere preté človeškemu društvu po slabo razumljenem socializmu in po njega izrastkih. Šole za rokodelca, pred vsem dobre ljudske šole, katerih uže imamo, in potem pa tudi rokodelske strokovnjaške šole, v katere mora vsak rokodelski učenec oblatigati in pod kaznijo hoditi, silno so potrebne! ako hočemo, da bode imela ona nova obrtniška po-

stava toliko uspeha, kolikor ga bi sploh smeli od nje pričakovati. Zakaj na Dunaji napredujejo razne domače in umetne obrtnije?

Ker tam imajo še precej dobre nadaljevalne šole za učence obrtnikov, a imajo tudi izvrstne obrtniške šole. A celó na Dunaji niso te obrtniške šole še tako obiskovane, kakor bi bilo želeli in vidi se precej, da manjka postavo, katera to stvar točno ureduje in stavi take učence pod strogo nadzorstvo vlade. No, Dunaj uživa v vsakem obziru velikanske privilegije, in ako celo na Dunaju nahajamo pomanjkljivosti gledé obrtniških šol, kaj pa moramo še le reči o Primorskih deželah, katere so navadno zadnje pri uživanju državnih koristi? Pri nas so ubogi rokodelski učenci majhni mučeniki in poduk, kateri oni dobivajo, je poduk v največji surovosti. Zarad tega vidimo, da gine vedno bolj solidnost rokodelstva in da je v naših deželah pameten, priden in omikan rokodelc bela vrana. Torej več in primerne omike rokodelcu, delalcu, da ga učimo reda, da mu vcepimo veselje do dela, do napredka in do vsega lepega! S tem delalca v prvi vrsti zavarujemo pred krivo potjo in državo obvarujemo pred silnimi prevrati.

A zraven dušne hrane treba je rokodelcem tudi materialne podpore in pred vsem kapitala s takimi pogoji, kakoršne more sploh lahko prenašati rokodelc.

Država ni zadosti, da postavno zaukaže, naj razna rokodelstva snujejo vzajemne podporne zadruge za slučaj bolezní ali dela nezmožnosti. To je vse lepo, a ne zadostuje; država mora na kak način vsaj posredno vplivati tudi na to, da se osnujejo povsod tudi gospodarske zadruge, ali male založne za rokodelca, v katerih bode on dobival potrebnega kapitala s primernimi pogoji, kajti dokler bode moral jemati rokodelc potrebnega kapitala od ljudi, ki ga potem popolnoma izmoggajo, ni misliti na noben napredek in na nobeno zboljšanje stanja rokodelcem in delalcem. A vlada dozdej takih zadrug ne le ne podpira, temuč jim dela celo težave. Prvič je treba vsako tako zadruge ustanoviti s pomočjo dragih notarjev, ker oni morajo biti nazoči pri ustanovljenji društva in pri vsakem obnem zboru, potem mora zadruge preskrbeti potrebnega vknjižbo in so sploh dotični sodnijski uradi strašansko težavni in čestokrat preokorni v takih zadevah, tako sicer, da močno zavirajo vsako tako ustanovo, kar nam je dokaz tudi goriška slovenska založna, katera ima take velike težave precej pri porodu. Mi menimo, da bi se morali rokodelcev denarni zavodi postaviti pod posebno nadzorstvo posebne rokodelske oblasti, o kateri bomo kesneje govorili, da bi se morali taki zavodi osvoboditi vsake davščine in da bi morala vlada takim zavodom priskočiti celo s tem, da jim omogoči kredit pri narodnej banki, kder zajemljejo bogatini po najnižjih obrestih

Podlistek.

Rudin.

(Spisal J. Turgenjev, preložil M. Málóvrh.)

II.

(Dalje.)

Pigasova je spremljala v življenji vedno nesreča — i to je bil povod njegovej mržnji. Bil je dete siromašnih roditeljev. Oče, ki je jedva črke poznal, malo se je brigal za odgojo svojega sina. Mati mu je pak prerano umrla. Pisagov se je sam odgojil, sam za šolo pripravil, zvršil ljudsko šolo, prišel na gimnazijo, izučil francoski, nemški, da i latinski, a zapustivši z odlično svedočbo gimnazijo, odšel je v Dorpat, kder se je junaški boril s potrebo in nezdgo, ali vendar vstrajal vsa tri tečaja do konca. Njegove sposobnosti niso presegale meje običnosti; po nevtrudljivosti i marljivosti se je pa od vseh drugih odlikoval: no naj-silnejše čuvstvo v njem je bila slavičnost, želja dokopati se do viših društev, niti gorji biti od družih k ljubju nemilej osodi. On se je i marljivo učil i na univerzo odšel iz same slavičnosti. Njegovo siromaštvo ga je srdilo in v njem razvilo obzirnost i lokavstvo. Govor ni bil mu originalen; iz mladih dnij je upotrebljeval neke neobične besede in izraze. Njegove misli se nad obični horizont niso vspenjale; toda govoril je tako, da se je mogel smatrati umnim, vrlo umnim človekom. Po dobljeni časti kandidata si izbere Pigasov učen stan v bodoče zvanje; on je vedel, da inče povsod mora zaostati za svojimi kolegi, katerih je vedno iskal v viših krogih ter jih hvallil in slavil, če prav zmeraj porogljivo. No tukaj mu je, prosto povedano, izpodletelo. Samouk ne iz ljubezni do zna-

nostij vedel je Pigasov vrlo malo. On se je vpuščal v hude prepire, a drugi učenjak, ž njim v jednej sobi živeči, kateremu se je on vedno smijal, človek povsem ograničen, imel je mnogo več pravega znanja in sicer zato, ker je bil pravilno in vstrajno odgojen.

To razpali Pigasova. On pomeče vse svoje knjige in beležke v peč in se poprime službe. Iz začetka je bilo različno; on je bil uradnik, ako tudi ne povsem točen, a v onem svesten in spreten; no hotel je kolikor mogoče hitro avanzirati — tu se zaplete, pade in mora službo popustiti. Tri leta presedi v tihej svojej kočici in se oženi z bogato, polu izobraženo vlastelinko, katero je hotel navaditi svojih prostih i porogljivih manir. Ali Pigasovljeva narav ni bila za obiteljsko življenje; k malu se ga je nasitil. Njegova žena je prebila nekatero leto z njim, a mu naposled v Moskvo utekla in tam svoje imenje prodala; jedva nekoliko si ga je Pigasov otel. Slednji udarec ga je pobil povsem; začel se je z svojo ženo pravdati; zaman ... Svoje dni je preživel sam, hodeči od sosedu do sosedu, katere je za hrbotom in v brke psoval in grdil. Knjige ni nikdar v roko jemal. Imel je okolo sto kmetov; njegovi seljaki niso baše in nevolje poznali.

»Al Constantin!« vsklikne Darja Mihajlovna, čim je Pandalevskij vstopil: »pride-li Aleksandrina?«

»Aleksandra Pavlova so poročili vam hvalo, velika jim je radost,« odgovori Konstantin Dijomidič, klanjajoč se prijazno na vse strani in gladeč si počesljane lase z belo i debelo roko, na katerej so nohti trivogljavati porezani bili.

»Ali pride tudi Volincev?«

»On tudi.«

»Po vašem dakle,« obrne se Darja Mihajlovna k Pigasovu, »po vašem so vse barišne (vlastelinke) nevarne.«

Pigasovljeva usta so se nakrivila čudno in roke so se mu krčevito tresle.

»Jaz velim,« povzame on lehkim glasom (tudi v največjej razjarjenosti je govoril Pigasov potihoma), »jaz velim, da so barišne v obče — o navzočih, umeje se, molčim ...«

»Ali to vam ne brani o njih misliti,« reče Darja Mihajlovna.

»O njih molčim,« ponovi Pigasov. »Vse barišne so nenaravne v višjem smislu — nenaravne v izraževanju svojih čuvstev. Ako se na priliko kakšna barišna kaj prestraši, ali se čemu raduje, ali razžalosti, ona bode v prvi mah kakor koli svoje telo zvjajala a zatem više ali ter se nasmeje ali razjoče. Meni se je vendar (tu se Pigasov zmagonosno nasmehlja) nekoč posrečilo, neko osobito nenaravno barišno prisiliti, da svoje čuvstvo istinito izrazi.«

»Kako je to bilo?«

Pigasovi očesi so zablížčeli. »Jaz sem jo od zadej objel s trdim obročem. Ona zaupije, a jaz jej velim bravo, bravo!« Tako govori narava, to je naravn glas.

»Vi v sobi so se jeli smijati.«

»Kakšne bedarije pripovedujete, Afrikan Semenič!« vzklikne Darja Mihajlovna. »Mar mislite, da vam takšno divjaštvo verujem?«

»Resnica je z obročem in še kakšnim obročem.«

»Mais c'est une horreur ce que vous dites là, monsieur, to je strahota!« m-lle Boucourt, v strahu gledajoč smeječa se dečka.

»Ne verujte mu, otroci,« reče Darja Mihajlovna;

»ali ga ne poznate?«

Le jezeča se Francozinja se dolgo ni mogla umiriti ter je še zmiraj nekaj skozi nos mrmrljala.

»Verjemite, ako vas je volja, če ne, pa ne,« reče Piga-

velike svote ter brez vsacega dela, brez vsake rizike in brez nevarnosti za lastni kapital na samih obrestnih diferencijah zasluževajo milijone. Obrtniškimi za drugam bi moral ta prvi denarni institut tudi biti pristopen in sicer še z boljimi pogoji, nego pa privatnim podjetnikom in špekulantom. Država bi morala nadalje počasi napeljevati tudi na to, da bi se mej rokodelci ustanovljale produktivne zadruge; tudi takim, bi morala potem država preskrbeti cenega kredita.

V tem bi bile izražene glavne osnove, s katerimi bi morala država v socialnem zmislu priskočiti produktivnim stanovam. Naj zdaj pogledamo malo tudi na politično polje. Po našem menjenju bi bilo silno potrebno, da bi obrtniki, rokodelci in delalci imeli svoje obrtniške zbornice, ali komore, katere pa ne bi imele biti sedanjim trgovskim zbornicam prav nič podobne. V te komore naj bi imeli pravico voliti vsi obrtniki in delalci vse dežele, oziroma vsega okraja. V področje teh komor naj bi spadala mirovna sodba v slučajih preprirov, potem nadzorstvo vseh obrtniških društev, zadrug delalcev in tudi nadzorstvo nad delalci v fabrikah, potem podeljevanje pravice za izvrševanje rokodelstev in sploh vse one zadeve, katere so obrtnega in delalskega značaja. Dokler se ne vpelje občno volilno pravo, naj bi te obrtniške in delalske komore imele pravico voliti tudi primerno število poslancev v deželne zbornice, oziroma v državni zbor, ker pravno je, da je tudi četrti stan primerno zastopan tam, kjer se delajo postave. To bi bile po našem menjenju temeljne misli, po katerih bi morala naša država postopati, da vredi na boljše podlagi naše socialne razmere in se poprime novega načela brambe slaberega pred močnejim, pred prevaro, ter tako odstraniti nevarnost vsake socialne krize. Naravno, da v ta okvir spada še mnogo podrobnih naredeb, katerih vseh pa ne moremo omeniti, ker smo se že tako preveč raztegnoli in bi sploh daljša razprava bila bolj primerna v posebnej knjigi, nego pa v listu. Sicer pa prilika še dostikrat pride, da homo lahko govorili o nadrobnostih ves svet z vsakim dnevom bolj zanimajočega prašanja.

Našim čitateljem smo bili dolžni dati kolikor mogoče jasne pojme o socializmu in to smo storili z namenom, da koristimo in dobimo pristašev za razmotranje tega prašanja v plemenitem zmislu.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V poslanski zbornici 7. t. m. je finančni minister predložil načrt zakona o vredbi zemljiško-odveznega zaloga za Koroško.

Pogodba s Italijo zastran nasprotnega dovoljenja ubožne pravice se je izročila pravosodnemu odseku.

Hevera je v temelju svoj predlog, naj se sklone zakon zoper potepube i naj se zapirajo v posilne delalnice. Govornik je priporočal, da se potepuštvo zatare, ustanovite okrajnih društev po belgiškem in švicarskem vzgledu, katerih ude imenuje vlada in ki bi imeli nalogo, izpuščene kaznenice nadzorovati. — Ta predlog se izroči odseku za zakone.

Načrt postave o začasnem odpuščenju obrtnega in dohodninskega davka za vožnjo po morji v domačej državi izdelanih parnikov se sprejme v drugem in tretjem čitanju.

Gospodarska zbornica bo imela jutri prvo sejo po praznikih. Na dnevnem redu je proračun.

Državni poslanec Schönerr se malo briga za sodniško preiskavo, ker počenja vedno lepše reči. Zadnji teden pozno zvečer je prišel s tridesetimi študenti v gostilnico »zur blauen Flasche«, kjer je bilo mnogo družih gostov. Tu je razpel mej dvema kovčegoma vrvice i privezal nanjo pet majhnih podob, predstavljajočih poljske jude ter jih začel mej ukanjem študentov prav po vseh pravih obešati. Drugi gosti pa s tem obešanjem in vriščem niso bili zadovoljni in zahtevali od krčmarja, naj Schönerrju in študentom vrata pokaže, kar se je tudi zgodilo. — Jelite, lep poslanec to, ki jude obešati!

sov nemarnim glasom; »ali živo istino sem vendar rekel. Kdo naj to bolje ve od mene samega? Potem takem mi tudi tega ne verjamete, kako je naša sosedinja Čepuzova, Jela Antonovna sama, čujeta, sama, meni pripovedovala, da je svojega lastnega rojaka umorila?«

»Evo zopet vaše izmišljene stvari.«

»Prosim, prosim! Čujte, pa sodite sami. Najprej naj povem, da nikakor na njo nečem klevetati, da jo celo ljubim, to se ve da, kolikor se ženska ljubiti more; v vsem njenem domu ni knjige, razven koledarja, ona slabo čita, a izmuzena teškim čitanjem, toži, da jo oči bole — z jedno besedo rečeno — ona je dobra ženska, tako dobra, da se pri njej sobarice lahko otolsté. Čemu naj torej klevetam proti njej?«

»E!« reče Darja Mihajlovna, »zdaj je Afrikan Semenč zasedel svojega konja, s katerega do večera ne pride.«

»Svojega konja... Ženske imajo tri takšne konje, s katerih ne pridejo nikdar, razven kadar spē.«

Kateri so ti trije konji?«

»Karanje, namiganje in prigovarjanje.«

»Čujte, Afrikan Semenč, vi niste brez uzrokov takšen sovražnik ženskim. Katera vas je neki...«

»Uvredila, mislite reči?« seže jej Pigasov v besedo. Darja Mihajlovna je bila v nepriliki; pala jej je na pamet žalostna ženitev Pigasovljeva... pokimala je samo z glavo.

»Mene je res neka žena ljuto uvredila, če prav je bila dobra, neizmerno dobra...«

»Katera?«

»Moja mati,« odgovori žalostnim glasom Pigasov.

»Vaša mati? S čim vas je mogla ona uvrediti?«

»S tem, da me je rodila.«

Darja Mihajlovna namrgodi oči.

Policija je v Budapeštu zasajila tri Majlathove morilce, četrtga še nema v rokah. Ti trije so: uže poprej zaprti Majlathov hišni huzar Berecz in dva Majlathova služabnika Mihael Pitély in Jovan Javra. Vsi trije, so se udali, da so morilci in izrekli da jim je Spanga pri moritvi pomagal.

Druga poročila pa trdè, da zaprti tajè, da so umorili Majlatha. Da je bil Spanga na Dunaji, to je od več strani dokazano. Pozneje pa je policija vsak sled za njim izgubila. Rekel je neki, da pojde v Trst in zato tukaj še posebno nanj preže, — ujeliso uže dva — Spangi, ali obo so zopet izpustili, ker nista bila prava. Prvi je bil nek Neapolitanec, ki je imel na levem licu tako znamenje, kakor pravi Spanga ter je potoval skoz Trst. Peljali so ga na policijo, a k sreči je imel pri sebi pričala in bil zopet izpuščen. To se je zgodilo v petek ponoči; drugo noč pa se je pripetilo nekaj enacega necemu Angležu, ki se je peljal po železnici z Reke v Benetke. Konduktterju, ki je na potu od sv. Petra vozne liste ščipal, zdel se je popolnoma podoben Spangi; zato je iz Sežane telegrafiral Nabrežino, in ko je vlak dospel v to postajo, pristopili so k njemu žandarji i zahtevali, naj skaže, kdo je. Mej tem pa se je tudi v Pestu in na Dunaji raznesel glas, da so Spango v Trstu zaprti in telegrafno o tej stvari popraševali.

Hrvatski časnik »Pozor« je ministerstvo notranjih opravil v avstrijskih deželah prepovedalo.

Vnanje dežele.

Iz poluverdnih krogov se poroča, da se vrše mej rimskim in nemškim dvorom dogovori zastran shoda italijanskega kralja Humberta z nemškim cesarjem Viljelmom v Berlinu. Ta shod se jako želi od nemške, kakor tudi italijanske strani. Živih dogovorov se vdeležuje tudi Avstrija. Nadejajo se dobrega vspeha. Glas je tudi počil, da poprej obišče avstrijski cesar italijanskega kralja.

Državne finance v Italiji se jako boljšajo. Po poročilu finančnega ministra je bilo za lansko leto v proračun postavljeno 7 milijonov prebitka, bilo pa ga je dvanajst in dosegel bi bil 40 milijonov, da niso na Benečanskem povodnji toliko škode storile. To ugodno stanje izvira iz gospodarskega prospeha. Trgovinski promet se je v zadnjih desetletjih povzdignol za 5000 milijonov lir. Tudi to leto bo prebitek.

Angleška kraljica je nevarno zbolela. V angleški poslanski zbornici je predložil Harcourt načrt zakona gledè posestva razpokljivih tvarin. — V Londonu so našli deset centov dinamita nakopičenega v neke delalnice.

Angleška poslanska zbornica je sprejela zakon, po katerem se imajo posestniki i narejalci razpokljivih tvarin, ako ne morejo opravičiti njih namen, obsoditi v dve do dvajsetletno posilno delo. Vsak, kdor pri tem sodeluje, deležen je hudodelstva državne izdaje.

V Dublinu se je 9. t. m. začela kazenska pravda, zoper one, ki so zatoženi moritve v parku Feniks.

V Glasgovu je policija zopet našla mnogo nitroglicerina in blizu tega mesta mnogo razpokljivih tvarin; več sumljivih oseb so zopet zaprti.

Gospodarske v Mančestru so dobile poročila, da namerjavajo Fenjerjani mestno hišo z dinamitom razrušiti. V Madridu je 5. t. m. po noči počila petarda v vrtu kraljeve palače. Povsod straši!

Kitajska vlada je sklenola poslati nekoliko vojnih ladij na korejske bregove, da varuje vrhovno svoje gospostvo na tem otoku; angleska vlada podpira Kitajce, ker korejski kralj pospešuje svobodno trgovino. Japonska vlada pa si prizadeva, Koreo dobiti v svojo oblast in Rusija jo v tem podpira.

Dopisi.

V Trstu, 30. marcija.

(Posnemanja vredno. — Beseda mladeničem. — »Moskovskija Vjedomostia i Leontjev.« — Kedaj se prvičkrat čita v listinah slov. ime »Kamuzka.« — Še nekaj o patru Glavinu-u Isirianinu.)

Nek narodnjak, gospodar velikej pekariji v Trstu

»Meni se zdi,« reče ona, »da je naš razgovor na stezo žalosti zašel... Konstantin, zalgrajte nam novi proizvod Talbergov... Morda mi glasi ukrote Afrikan Semenč, kakor je Orfej ukrotil divje zveri.«

Konstantin Dijomidč je sedel h klavirju in pohvalno Talbergov proizvod igral. Iz začetka je Natalija pozorno poslušala, potem se pak svojega posla poprijela.

»Merci, e'est charmant,« izpregovori Darja Mihajlovna, »jaz ljubim Talberga. Il est si distingué. Kaj ste se zamislili Afrikan Semenč?«

»Jaz premišljujem,« povzame polahkoma Pigasov besedo, da egoisti prav za prav v tri vrste razpadajo: egoisti, kateri sami živé i drugim živeti dajó; egoisti kateri sami živé, a ne dajó drugim živeti; naposled egoisti, kateri niti sami ne živé, niti drugim ne dajó živeti... V poslednjo vrsto spadajo večinoma ženske.«

»Ali je to laskavo?« Samo vašej gotovosti v presojevanji se čudim, Afrikan Semenč; vi se gotovo nikdar ne varate?«

»Kdo trdi to? tudi jaz se varam; mož se tudi lahko zmoti. Toda znate li razliko mej pogreško našega brata i pogreško ženske? Ne veste je? Jaz vam jo povem; mož more na priliko reči: dvakrat dva ni štiri, a ženska poreče: dvakrat dva je — lojena sveča.«

»Zdi se mi, da sem to uže nekdanj od vas čula... No, dovolite mi vprašanje, kako ste vi, poslušajte glasbo, mogli na sebičnjake mislite?«

»Muzike niti slušal nisem.«

»Vidim, da se vi ne morete več popraviti. Kaj hočete ljubiti, ako ne glasbe? Literaturo, ali kaj?«

»Jaz ljubim literaturo, samo dan denašnje ne morem.«

»Zakaj?«

je pred prazniki potreboval delalca, da mu delo ne bi zaostalo. V Trstu pa ni treba čakati na delalce ali celó jih prositi, kakor se navadno godi na deželi, — tu se sami ponujajo. Še isti dan dobi sposobnega delalca — a gledi čudo! novi pomagač ostalej desetorici slovenskih delalcev ni bil po godu; koj po nosu so ga izpoznali, da ni naš, da je doma v deželi, kder še močno zdihujejo po »odrešeniku«. Slovenski pomaganci vsi kot eden se gospodarju razgroze, da koj delo i njega ostave, če tega vlaškega ptiča ne pošlje tja od kodar je priletel. Osobito nek čevljar, sedaj pa pekovski pomočnik, pripovedoval je ostalim, kako se je za njega dni godilo v blaženej Laški. — kder je poznal gospodarja, ki je bil k sebi vzel nekoliko avstrijskih delalcev. Kako so temu Lah pridno dopisovali brezimenih pisem, da z dinamitom razprše njega i tovarno, če koj ne ostavi Avstrije. I tako nesramnemu pretenju se je moral gospodar udati. Tako in enako je še ostalim pekom dopovedoval naš čevljar. Naš mož, sicer dober narodnjak, moral se je i udati zahtevam naših fantov — i Laha otpustiti. To je možko postopanje. Tako bi morali povsodi se vesti ostali naši delalci. Lah naj ostane na dolgem škornju, recte v škornju. Sploh bodi tu rečeno, da se nekaj časa sem naši pekovski fantje prav možato, narodno vedejo. Ustanovili so si lastno pekovsko pevsko društvo, ki ima uže pravila od vlade potrjena. Pekovski fantje! — tú vam je prav lepa prilika za par bornih mesečnih novcev se likati i vsestransko izobraževati i s tem delati čast sebi, narodu, našej ožjej i širjej domovini. Naših ljudi, ki se v Trstu s tem obrtstvom pečajo, gotovo je do 600 glav — i smelo trdimo, da Slovenci na tem polju imajo svojo doméno. Le napreduj »Jadranska zarja«, tudi ti lahko postaneš krepak steber poslopuj majke Slave!

Od teh veselih fantov se obrnimo sedaj na one žalega lica! V Trstu se nahaja i mladeničev slovenske krvi, ki svoje proste ure, kakor da bi bili prisiljeni, žrtvujejo bogu »staroku«, ali drugim igram na kvarte. Tempelj temu bogu posvečeni so večinoma kavane. Da le tropa takovih svečnikov čez prag templja »črne moke« vstopi; bara uže dotičnega postrežčka po kvartah, Zakaj vi mladeniči ne čitate preje nekoliko slov. časopisov? vsaj 1/2 urice posvetite čitanju. So kavane v mestu, v katerin, če želi kdo čitati »Edinost« še je ne dobi — še le na baranje se pošlje po njo v prodajalnico. Ako bi dotični mladeniči prašali po slov. časopisih, bi si jih gospodar gotovo naročil — kakor se naroča na cele sklade kvart za igro. Ali zahtevati je treba, po tem uže pojdi! Mladeniči, ki zahajate v kavane le kvartat! — ta opomin velja vam, da barate preje po časopisih i po tem še le, če uže drugače ne morete izhajati, po kvartah. Dajate drugim dober vzgled! Skažite se, da delate čast Sloveniji, razširjevaje nje koristi po svojej mogočesti. Tedaj mladeniči, naj ne ostane moj opomin mrtvo pismo! Ker govorimo o časopisih, naj tu povemo, da največji ruski list imenom »Moskovskija Vedomostia« izhaja uže 128 leto. Laž je, kar Nemci vedno v rog trobijo, da le oni morejo se ponašati sè sekularnim (stoletnim) časopisjem. Razvidno je, da Nemci niso tako »gründliche« podučeni v slov. razmerah. Le nevednežem bi dajali radi »pita«, kakor se izrazuje naše prosto ljudstvo, da še le s letom 1848 je Slovanstvo pričelo nekoliko delati na literarnem polju. Mi se pa temu ne čudimo, ker dobro vemo, da Grmani trpe na boleznih, ki se jej »Kurzichtigkeit« pravi. Ne moremo se ločiti od M. Ved., da ne bi spregovorili par besedij o Leontjev-u.

Leontjev se je narodil v Tuli, dné 30. avgusta l. 1822. Leta 1863 je on z M. Katkovim prevzel uredništvo omenj. časopisa. Gospod P. Mihajlovič Leontjev je kesneje postal ravnatelj cesarjevičemu liceju v Moskvi, bil je i ud »Popečitel'skago soveta Moskovskago ubečnago okruha«. Ta slavni mož, neumorni zagovornik klasičnih naukov je zamrl l. 1875, dné 6. aprila. Gospod F. M. Stifitar pravi v životopisu tega slavnega ruskega učenjaka: Ko uže ne bo niti našega praha niti spomina za nami, živel še bo P. M. Leontjev v izdelkih svojega uma, živel bo v kulturnej zgodovini svoje domovine; naši potomci, gromadni

»Evo zato. Nedavno smo veslali z nekim barinom črez Oko. Ladija pride do bregú; trebalo je zdaj vozove na breg spraviti, Barinov voz je bil težak. Dokler so se vozniki znojili izulačujoč barinov voz, dotlej je on na ladiji stoječ stokal, da bi se človeku smilil... To je, mislil sem si jaz, slika nove sisteme, ki razdeljuje delo! Tako i denašnja literatura: drugi uleko, drugi se znoje, a ona stoka.«

Darja Mihajlovna se nasmeje.

»Pa to se imenuje proizvajanjem završenega blagostanja, nadaljuje neumorni Pigasov, imenuje se temeljito pretresavanje obéh prašanj, i kaj vém jaz še kako... Oh! tega donečega a praznega besedičenja sem se uže naveličal!«

»Glejte, reče Darja Mihajlovna, »ženske, ki jih toll ljubo napadate — te vsaj ne govore tako.«

Pigasov makne namena.

»Ne govori, česar ne umejo.«

Darja Mihajlovna zarudi.

»Vi prehajate v drzovitosti Afrikan Semenč opazi ona s prisiljenim smehom.

Vse v sobi obmolne.

»Kde je ta Zolotonoša?« vpraša iznenadoma Basištova jeden njegovih učencev.

»V poltavskjej guberniji, moj dragi,« brzo Pigasov odgovori, »v samej Holandiji. (On se je radoval, da more o čem drugem govoriti).«

»Baš som govorili o književnosti,« nadaljuje on, »ko bi imel preveč denarjev, koj bi postal malorusk pesnik.«

»To je zopet nekaj! Vi! bi bili lep pesnik« veli Darja Mihajlovna; »a kaj znate vi maloruski.«

»Neznam, no to ni potrebno.«

»Kako bi potrebno ne bilo?« (Dalje prih.)

slovanski rod, zbiral se bo na njegovej gomili i tiho molil za njim v boljše domačijo besede pesnika:

»Ne ver, što hladnijimi sercami
Ostališčuždy my tebe,
Čto ty zabyt, naponjat nami
Čto brošen v žertvu zloy sudbe.»

Sedaj pa nekoliko iz naše zgodovine. Slovenskega mesteca ime »Kamnik« se prvokrat čita v listinah pravilno, kakor ga je tačas slov. ljudstvo izgovarjalo — v listini iz l. 1270. Ta listina slove: — Posmrtni Ulrikovi je bil gospodar Kranjski njegov brat Filip, ki je bil izvoljen oča oglejski. Toda češki kralj Otokar se je polastil njegove dedščine, pridrl z vojsko na Kranjsko, z naskokom vzel belo Ljubljano, Kostanjevico in Kamnik. Ker je kralj dne 24. nov. l. 1270 stal pri Zatični in dne 6. dec. bival uže v Belaku, tedaj dolgo pot do Ljubljane skozi Kranj, Belopeč in hribe premeril v 12 dneh, ni prav verjetno, da se je njegova vojska v stran spustila in naskočila Kamnik. Mogoče pa je, da je le kak oddelek to storil. Gotovo pa je, da je Otokar bil v Kamniku naslednje l. 1271. In sicer od dne 1. okt. imamo pismo, veleče, da je bil Otokar »in Kamnich,« tedaj slov. ime uže takrat v rabi. V listini iz l. 1276. dne 23. maja se nahaja ta izraz slov. mesta zabilježen latinskimi poimenovanjem — »Castrum Lapis«. V listini iz l. 1205 se čita »in foro suo Stein;« v enej iz l. 1215 v priči »Gerloch de Steine;« v enej iz l. 1222 mes. febr. »de Stayn;« itd. — zgolj uradni barbarizmi. — Tangl Gesch. Kärnt. IV. st. 63; prim.: tudi Mitth. f. St. XXII. st. 87; Janz Parapat, Doneski k zgod. Kranj mest. III. Kamnik. Let. M. Sl. 1876. st. 127. list. 10.

O patru Glavinicu smo pisali v »Edinosti« t. l. da je dve knjigi napisal v istrske hrvaščini i navedli smo pisateljev, ki tega zaslužnega Istrana omenjajo. Tega omenja i Valvazor i o njem pravi, da je napisal knjigo »De origine Provinciae Bosniae«. O tej knjigi smo i mi pisali, ter povedali, da je zgodovinskega obsega in da je bila posvečena ces. Ferd. II. — Valv. našteva 64 pisateljev, ki pripadajo po rodu ali značaju svojih del slov. svetu. V »Ehre des Herzogthums Crain« o Glavinicu še pravi, da je poleg mnogih latinskih spisov izdal »noch mehr andere kleine Werkelein aber in Illyrischer Sprache«. (Mi vemo o enem samem njega delu v latinščini »O početku Bosne« i o enem delu v italijanščini »Tersatska zgodovina« in o dveh knjižicah v hrvaščini — kakor smo uže pisali). Valv. kn. VI. str. 352; P. pl. Radicz st. 314. L. M. Sl. l. 1877.

IZ GORICE, 8. aprila.

Program zadnje veselice naše mestne čitalnice se je prav dobro izvršil. Pevski zbor in to mešani in možki sta zopet dokazala, da se po marljiviji vaji in združeno močjo mnogo lahko doseže. Posebno se je prikupila za naše občinstvo nova dr. B. Ipavčeva »Narodna«. Ponoviti se je morala radi lastne je mllobe in radi preciznosti, s katero se je popevala. Hvala nježnim slavkam in vrlim slavcem našega društva! Igra »filozof«, pri kateri smo se vnovič čudili krasnemu igranju naše gospodine M., tudi je prav ugajala. Po »besedi« se je pričel ples, ki je bil zelo živahen in je do ranega jutra trajal. Uže se je do doberga danilo, ko smo teškim srcem zapustili veselje kraj naše radosti... a klicali smo si: na svidenje! Čitalnica se namreč jako pripravlja na *veliko besedo dne 29. t. m.* ki bo v dobrodelen namen. Pevski zbor se pomnoži in se uže vežba v povsem novih in lepih kompozicijah; tudi gospodičina pevke se marljivo vadijo. Mimo tega nastopijo goriške učiteljske kandidatnje kot pevkinje pod vodstvom g. H. Za primerno deklamacijo hoče skrbeti naš vrlo znani pesnik v S. G. in uže se je za deklamovanje izvrstna in vešča gospodičina oglašila. — Čestita umetnica Podgorik — Tolomej sprejme igranje na klavirji. Spoštovani gospodje bodo igrali Vilharjevo salonsko igro »Pike«. Veselilni odsek dela v družbi s društv. odborom na vse kriplje in nadejati se je takrat izvenredno sijajnega večera. Da pričakujemo tudi Tržačanov, to je gotovo! Umrli je denes prečestiti Monsignor Stefan Kocijančič, mož, katerega ne poznajo le Slovenci, temuč ves učeni svet Evrope. Gotovi smo, da bode pogreb prav veličasten, kakoršnega je vreden tak duševni velikan. Vaš tržaški škof je bolnika obiskal še v soboto; on je velik čestilec rajnega. Katoliško podporno društvo se je ustanovilo tudi v Podgori. Potrjeno je bilo 23. januarja t. l. od duhovske in posvetne oblasti. — To društvo je bilo silno potrebno, a naj bi bilo to društvo tudi potreben jez slovenski proti Furlaniji.

IZ MATERIJE, 6. aprila.

Draga mi »Edinost«, sprejmi nekoliko vrstic, labko da bi ugajalo vsakemu poštemu človeku, da kaj izve o našem žalostnem stanju. — Nesloga se vedno množi in zavera vsako dobro napredovanje v našej tožnji občini, kar je velika škoda kmetu. — »Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari.«

Veseli nas, da se je ustanovila v Brezovici čitalnica, vendar ni upati velicega vspeha, ker so tam jako čudne razmere, uže začetek ni bil tak, kakor bi želeli bilo in zaradi tega se je ljudstvo jako razburilo. — Dopisnik iz Brezovice v broju 4. t. m. piše proti poštemnjakom in odbornikom naše občine; a tem možem ni čitalnica v Brezovici trn v peti, njim bi bila jako po godu, ker so narodnjaki, i so se trudili, da bi čitalnica dober vspeh imela. Bili so ti možje razburjeni pri prvej volitvi v odbor čitalnice, ker se ni pošteno zboravalo, i se niso izvolili prvi možje, kakor sta vrli i člani gosp. Benedik, župnik v Brezovici, i gosp. Gašper Kastelec, župan v Materiji, katera sta poštemnjaka in narodnjaka; ta dva gospoda bi gotovo bila prva stebra čitalnici i bi s trudom i dejanjem mnogo pripomogla, da bi se društvo vzdržalo. — Tudi v Materiji se je trudil gosp. Zupančič za čitalnico — katera je bila potrjena od vlade še leta 1879. Ker pa ni bilo sloge, šlo je rakovo. — »Sloga jači nesloga tlač.«

IZ PREMA, DNE 7. APRILA.

Od lanskega leta sem je pobiral nekdo škrapce iz naše farne cerke, namreč od altara Matere božje in misijonskega križa, kateri je zunaj cerkve. Dolgo in na več strani se je ugibalo, kedo bi bil cerkveni tat. Naposled se je vendar slučajno ujel, namreč dne 5. t. m. okolo 1/9 ure dopoldne, prav ko je škrapco trgalo od misijonskega križa. In ta cerkveni tat je štirinajstletni Anton Frank iz Celj h. št. 14 po domače Jagričev. Da je uže pravi mojster — tat, dokazuje uže to, da je od lanskega leta počeni do 5. t. m. cerkvene škrapce uže 6 krat otrešel, in to vselej ob takih prilikah, kadar je bilo kaj več notri. Ko so škrapce s železnimi vretenicami h križu v zid pritrdili, pomagalo ni nič, kajti rabil je potem železno orodje, s katerim je škrapco siloma odtrgal. Zasačil ga je pa neki tudi štirinajstletni fant iz Prema, ter ko je tekel v farovž pravit, utekel je, da ga ni bilo mogoče več ujeti. Bil je uže od sodišča zaslišan, ter je neki obstal, da je ukradel nad 2 gld. Šibo v solo in stariši naj pri otrocih krenejo drugo pot, sicer je naša mladina izgubljena!

Domače in razne vesti.

Bogoslovsko učilišče v Gorici naznanja v globokej žalosti, da je umrl visoko-čestiti gospod

Stefan Kocijančič

častni kanonik metropolitanskega kapitlja v Gorici, prvi konsistorijalni svetovalec pokn. vrhovne škofije, vodja osrednjega semenišča, profesor nauka starega testamenta na bogoslovskem učilišču v Gorici, pokn. vrhovne škofije komisar na gimnaziji in bogoslovskem domačem učilišču čest. o.o. franciškanov v Kostanjevici, ud več učenih družb itd. itd., ki je po kratkej, teškej bolezni 9. t. m. zjutraj ob 4 1/2 uri v 65. svojem letu. previden z svetimi zakramenti za umirajoč v Gospodu zaspal.

Pogreb bode iz osrednjega semenišča vtorek 10. aprila ob 5. uri in 1/2 popoldne. Svete mrtvaške maše za umrlega se bodo brale vtorek 10. in 17. t. m. ob 8 uri zjutraj v semeniščnej kapeli.

V Gorici 9. aprila 1883.

Cesarjev dar. Cesar je podaril iz lastnega premoženja 300 gld., da se popravi cerkev sv. Neže v Ivanicu pri Gradiški.

Seja mestnega zbora je bila zopet večeraj zvečer. Naši mestni očetji namreč nemajo nobenega silnejšega opravila, nego da protestujejo proti novejši škofski noveli, ki pride te dni pred državni zbor. Mestni zbor je namreč sprejel peticijo na državni zbor, naj omenjeno novelo zavrne. To se razumi, saj v Trstu gospod Mojzes ukazuje, da v šolah ni treba več ne moliti, ne križati se, da se s tem ne žali koeaga Mojzesa, le Mojzeseve table, iz katerih pa morajo biti zbrisane nekatere zapovedi, posebno pa I., II., IV., VI., VII. smejo viseti v šolskih poslopjih. Le klečajte gospodje pred zlatim teletom, boste videli, kam pridete! — Razpravljali so mestni očetje še druge važne stvari, mej katerimi je za nas edino važno to, da se za orgljanje v Bazoviškej cerkvi dovolj letnih 120 gld., to se razumi po milosti gosp. Mojzesa.

Tržaške novosti. Tržaško namestništvo je zopet pisalo našemu podestā po nemško, in ker je bila reč silna, zato je delegacija vsled onega pisma rešila zahtevo namestništva ter izvolila tri poslance, kateri se imajo dogovarjati z vladnimi zastopniki zaradi prodaje občnih magazinov vladi. Vladni zastopniki so uže zaslišali vse veščake in se bodo zdaj pogajali zaradi nakupa magazinov, potem pa prevdarjali, kako se da najboljšje vpeljati ona meja, v kateri se bode lahko zalagalo blago brez poprejšnjega plačila carine od njega (del proste luke).

Nek Franki je prošil, naj bi mu mestno starešinstvo dovolilo, da sme rabiti takozvani Schreinerjev paviljon na razstavnem prostoru; a municipij mu je to odbil z dostavkom, da mora precej razdreti oni paviljon; sploh skrbi municipij, da se kakor hitro mogoče razdre vsak sled, ki bi utegnel spominjati na rajnko razstavo in to vse iz velike hvaležnosti do nekim krogom tako prijaznega tržaškega namestnika.

Za Tramway iz Trsta v Gorico-Vipavo je nekda uže skupaj potrebnii kapital, 1. milijona gld. in se začne delati uže meseca julija. — Naša sobotna številka prinese jako obširno poročilo o tej zadevi.

Tepla sta se na korzu v soboto ob 7 uri zvečer dva elegantno oblečena gospoda, eden je doktor, drugi trgovec, oba menda žida; škandal je bil tak, da je morala policija oba peljati v trančo. — fletna kultura to!

Junaška ženska. V soboto se je na starej šrangji unel prepir mej nekim velikim in debelim mladeničem, pa neko mršava žensko. — Moški ni mogel pričati ženske z besedo, zato jej da zaušnico, a ženska plane nanj in ga tako natepe in razpraska, da je bil ves krvav in sramotno premagan. Ženska ga je potem junaško zasmehovala, a ljudstvo se je homersko smijalo.

Nek sodar, Ivan V. se je prepiral v nedeljo v ulici Montfort z dvema fakinomā, katera pa sta kmalo zgrabila za nože in sodarja 8 krat prebodla, potem pa se tako dobro skrila, da ni več sledu za njima, posebno, ker ja tudi sodar ne pozna. Zadnji je v bolnici in skoro gotovo umrje.

Zblazni je nek gospod ter zbežal iz svojega stanovanja v sami košulji; policija našla ga je v nedeljo vsega pobitega blizu mestne kralnice ter ga odpeljala precej v bolnico, kder so ga dejali mej norce. — V nedeljo so prinesli v bolnico 2 fakina, Janeza Mokarja iz ulice Britz, ranjenega pri delu v levo nogo in Avgušтина Kovača iz Via Media, ker je vsled pijanosti padel in se močno ranil na glavi.

42 letni fabrikant oca, Anton P. se je nedaleč od Skednja iz obupnosti vrgl čez eno visoko škalo, kder so ga našli na polu mrtvega ter odnesli v bolnico.

Duhovske plemenbe v tržaško-koprskej škofiji: V. č. g. *Lupetina Janes* gre iz Momjana v Mile za duhov. pomočnika; iz Milj v Koper za vikarja v. č. g. *Pechiar Janes*, a iz Kopra v. č. g. *Kavalič Janes* v Plavje pri Zavlau.

Bratovščina »sv. Joannis de Deo,« za podporo bolnih duhovnikov, je imela 3. t. m. pri sv. Justu svojo letno sejo. Nazoči so bili naš presvetli škof dr. *Glavina*, kakor protektor; mons. *Seab* ostane predsednik; g. *Peter Flego*, tajnik; a za blagajnika je bil izbran g. *Jos. Bottegato*, na mesto g. *Fleischer-a*, kateri se je zavoljo bolezni zahvalli.

Razpisane so državne študentske vsakoletnih 300 gld. za take, ki se hočejo učiti živinozdravstva na dotičnej viši šoli na Dunaji. Za študentske morejo prositi taki učenci iz Kranjske, Koroške in Primorskega, ki so dobro izvršili 6. realko ali 6. gimnazijalko. Prošnje naj se pošiljajo ministertvu za uk in bogočastje.

Iz Trsta se nam piše: Čevljarski delalec je tukaj v Trstu v nekej čevljarskej prodajalnici delal; zaradi pomanjkanja dela pa mu mojster odpove in naredi slovensko spričevalo, kako se je vedel. Delalec misli odpotovati v daljna mesta iz Trsta, zato je šel na magistrat, da mu potni list podpišejo in tudi spričevalo pokaže; a ker je bilo to slovensko, rekli so mu, da ga ne umejo, ker ni italijansko ali pa nemško pisano. Prašam, ali niso tudi Slovenci v Trstu domači ljudje? Kakor je magistrat za Italijane, tako mora biti tudi za Slovence; saj Trst stoji na slovenskej zemlji.

Veselica del. podp. društva v nedeljo zvečer je bila še precej obiskana, bilo je okolo 300 ljudi, a stalo bi jih bilo v dvorani lahko še 150 do 200. Mej došlimi je bila zastopana, kakor navadno prav dobro naša hrvatska inteligencija, mej tem ko se je naš slovenski »highlife« držal daleč od veselice, akoprem bi bila mogla večerajšnja veselica, posebno pa zanimivo predavanje, zadovoliti tudi nje više terjatve. Tudi okoličanov bi se bilo lahko več vdeležilo te veselice; čisto nič ne bi jim bilo škodovalo. A pustimo to, da ne postanemo prepikri. Onih okolo 300 ljudi je dalo večinoma naše podporno društvo; a to občinstvo je bilo prav hvaležno, kajti z vidljivo pozornostjo je poslušalo predavanje in domače pesmi so ga navdušale. Precej po 6. uri pozdravi predsednik delalskega društva navzoče, povdarja potem korist predavanja in omeni, da je ta veselica posebno še zato važna, ker je nje dohodek namenjen bratskemu društvu goriškemu, katero pozdravlja naše društvo s tem le telegramom: »Bratski pozdrav in presrečna hvala za prelepi dokaz bratske vzajemnosti! Živili na svidenje pri naši slavnosti! Slovensko podporno društvo goriško: predsednik Povše.« V vzajemnosti je moč in to vzajemnost mej slovanskimi delalci utrjevati je dolžnost rodoljubov. Po tem uvodu so nastopili vrli pevci pod vodstvom g. pevovodja Tanceja.

Hrvatski stopaj je šel izbornu, občinstvo je pevce živahno pozdravljalo. Zdj nastopi gospod *Lovro Žvab* in po kratkem uvodu začne svoje predavanje, katero je občinstvo z vedno bolj rastočo radovednostjo poslušalo. Govornik nas je seznanil v prav zanimivej obliki z dobo Truberjevo, potem prešel na Hlapšeta, Edlinga, Franula, Cojza in tako nam slikal na Primorskem delujoče pisatelje slovenske do najnovejše dobe. Nočemo se vglobiti v zadržaj predavanja, ker nadejamo se, da se nam posreči dobiti dotični rokopis in ga kadaj kesneje priobčiti v našem listu; a to moramo reči, da je g. Žvab svojo nalogo tako rešil, da boljše je ni mogel, dokaz temu živo priznavanje občinstva. Govornik ni le glasno, lepo in razumljivo, pri vsem pa jako elegantno govoril, temuč tudi učeno snov predavanja v tako lahko razumljivo in kratkočasno obliko zvezal, da ni občinstvo niti hipec zgubilo potrpežljivosti k ljubemu temu, da je predavanje trajalo blizu eno uro. Po predavanju je nastopil kvartet in potem zopet zbor ter pel Kocijančičeva oba venca, »Domovino« Ipavčeva in še več drugih; vodila sta zbere vzajemno oba gospoda pevovodja, gospod. Bartelj in gospod. Tance, peli so naši pevci ta pot tako dobro, da je občinstvo v pravem pomenu besede petje uživalo. Pri nenavadno dobrem glasu sta bila posebno tenorista in simpatično občutljivo petje predsednika pevškega zbora, vrlega g. Martička nam je segalo v srca, nič manj nas ni navdušal baritonist, gosp. Bartelj. Zdelo se nam je, kakor bi bil naš podlistek »o petju na Primorskem« uže pokazal svoj vpliv in to nas v srce veselil ter nas navdaje z nado, da smo v Trstu gledé petja na potu resnega napredka. Omeniti nam je tudi nastopa okoličanskega kmeta, g. Grdola (po domače »Črni Jurij«); ta prosti okoličanski kmet je v satiričnih kupletih, katere je sam sestavil, ostro bičal narodne odpadnike in mlačenže. Vzbudil je mej občinstvom najživahnejše priznavanje. Bilo je nekaj originalnega, kar je občinstvo veselo iznenadilo. Po dovršenej veselici se je začel ples, mej plesom pa so pevci, tudi vrli Hrvatje, peli različne domače pesmice, vmes pa so se pojavili prav navdušeni govorniki. Društvo je uživalo najčistejše veselje do polnoči in se je razšlo zadovoljno večinoma s pozdravom: »da se zopet vidimo danes 8 dni!« Omeniti moramo, da je pri vsej nizkej vstopnini veselice vendar dala čistih okolo 25 gld., katere odbor del. društva odpošlje ta teden v Gorico. Žal naj bode vsakemu Slovincu, kateri ni obiskal

nedeljske veselice, a ker bo prihodnja nedeljo program še obširnejši in ves spremenjen, nadejati se je, da veselice obišče še enkrat toliko občinstva. Nastopile bodo nekatere nove pevske moči in mlata deklamovalka; bolj natančno o programu spregovorimo prihodnjič.

Policijsko. Vkradli so neznan tatovi v Via Carintia en voz vreden f. 40.—, in to se je zgodilo o belim dnevu. — Kako? To znajo le oni, ki so se učili v znani koprski palači.

Neka 26 letna dekla je svoje gospi, ki stanuje v Repičevi ulici, polagoma pokradla zlatenine za 3 do 400 glid. — Obstala je vse, a v opravičbo je dokazovala, da je ves denar, katerega je dobila iz zlatenine razdelila mej uboge. — Ker pa je almožna take baže prepovedana, zaprla jo je policija in zdaj pride za almožno še pokora.

Govor g. prof. Alpi-ja, ki ga je imel v goriške velikej cerkvi o priliki pogreba nadškofa Andreja Gollmayr-a, je prišel v slovenskem prevodu na svitlo in se dobiva v knjigarni g. Pallich-a v Gorici na Travniku po 10 kr. No, vsaj toliko, za ubogo slovensko parijo!

† **Čest. gosp. Andrej Pahor**, rojen v Hudemlogu na dolnjem Krasu v županiji opatjeselke 11. novembra 1793. v duhovnika posvečen 19. septembra 1819, nad 30 let dušni pastir v Ročnji pri Kanalu, najstarejši duhovnik goriške vrhovne škofije, je umrl vtorek 3. aprila v Ročnji za starostjo. Blag mu spomin!

Volitev v državni zbor. Istrski veliki posestniki so v ponedeljek v državni zbor z 38 glasovi mej 67 izvolili g. dr. Millvoja. Novi poslanec se pridruži Coroninjevemu klubu.

Za lastno sodnijo v Brdih na Goriškem, pošiljajo Brici prav mnogo peticij na Dunaj, in kakor slišimo, posreče se jim stvar tudi. V našej tiskarni se je te dni tiskal poziv navdušenih Slovanov na Adriji, kateri se je poslal v 500 iztiskih mej Slovence v Brdih; uvod tega poziva se glasi:

«Visoko ministerstvo je blagovoljno uslišalo prošnjo (peticijo) slov. kat. društva »Jez«; naj se vsa Brda zedinijo v eno c. k. okrajno sodnijo (pravico) se sedežem v Brdih. Visoka vlada pripoznava slabe nastopke prevelike oddaljenosti vasi in občin (županij) od okrajnih sodnij in glavarstev, in s tem združene velike stroške, kateri tlačijo ubozega kmeta. Ali na Dunaji ne dovolé posebne sodnije, dokler natančno ne poizvedo, ali je ljudstvo res želi in če je deželi na korist, da se zedinijo v novo okrajno sodnijo. Da se pa Brda ločijo od Lahov ter politično zedinijo v eno celoto pod eno okrajno sodnijo v Brdih samih, to je tolike važnosti, ter bode imelo za deželo tako korist in važne postopke, katerih prebivalstvo uže sedaj preračunati ne more. Zato naj Brici dobro premislijo, predno odbijejo jim ponujeno dobroto. Da se ta nad vse važna zedinjenost gotovo izvrši na korist vsej deželi in da ne bi izdajalec skoz noč lulike posejal mej dobro seme, vabimo vse briške veljake in stanove, naj se gotovo udeležijo te borbe za domačo stvar.»

Poziv se obrača potem na duhovščino, na učitelje, na župane, na očete, naj vsi združeno delajo v ta namen in sklepa tako-le:

«Lepo čast in gotovi uspeh dosežete, ako se zedinjene deputacije vseh dotičnih občin pod vodstvom slov. kat. društ. »Jez«, predstavite glavarstvu v Gorici in Gradišči, tirjate zedinjenje Brd v eno c. k. okrajno sodnijo za vsa Brda v Brdih, katera bi spadala pod goriško glavarstvo. Tako bi naj jasneje narodni Brici dokazali slovenskemu svetu, da so res jez na italijanskej meji.»

Živelj narodni Brici
Poguba vramotnej izdajiel!

Iz Vipave se nam piše, da se je tam ustanovilo prošli teden bralno društvo »Edinost«, katero je izvolilo grofa Landthier-ja za svojega prvosednika. Dosedaj je pristopilo v to društvo uže nad 30 udov in naročilo je društvo 20 listov. Da bode društvo narodno, to se umeje samo ob sebi, kajti za kako nemškutarijo ni več tal v Vipavi. Osobnosti so stvar pripravile tako daleč, da je treba dveh društev; a stvar je enkrat taka in je bolje, da smo v miru v dveh društvih, nego da se v enem pripravimo. Povsod mora biti kedo, ki nam lomi Svatoplukove šibice!

Brezarčna oporoka. Baron Wertheim, o katerem smo zadnjič omenili, da je umrl in šest milijonov zapustil, storil je tako oporoko, da vsako dobro dušo mraz pretrese, ko zagleda njegovo kaso. Glavni dedič je nezakonski njegov sin Fran Gunst, njegove hišine sin, deleže je določil tudi dvema družima nezakonskima sinoma in mnogim poprejšnjim svojim ljubicam. Svojeji ženi ni zapustil nič, i za dobrodelne namene tudi nič ne!

Gospodarske in trgovinske stvari.

Teran izpeljan od Teheran.

Nek g. J. V. izpeljuje v 27. št. »Edinosti« besedo teran od glavnega mesta Perzije »Teheran« imenovanega. Svobodno mu to, vendar pa tudi jako »hei den Haaren herangezogen« kajti recimo, da bi bila res trta, iz katere grozdja se »teran« napravlja iz okolice mesta Teheran k nam prenesena, imenovati bi se morala dosledno temu trta sama teran, ne pa nje vino. No v istini se pa imenuje trta »refošk« in vino še le »teran«. Sicer je prav okolo Teherana trta toliko kakor nezastopana, kajti przijsko vinogradstvo je zastopano v provinciji Scuiras, in pa v przijskem Kavkazu; ne pa tudi v provinciji Joak-Adsehem (Media), v kateri Teheran stoji. Da bi bil gospod J. V. le količkaj strokovnjak v ampelografiji — kar pa, kakor iz njegovega razmotranja raz-

vidno, nikakor ni — moral bi vedeti, da najbolj sloveči ampelografi o prinosu trte »refošk« iz Przije nič ne vedo. Sloveči Trümmer na primer piše: »Refoško blau, Keltertraube in Illyrien«. Sloveči italijanski ampelograf Pulliat: »Refoško mit fünfblappigen Blättern, und später Reifezeit, weicher in Italien Rabosso Veronese nero genannt wird«. Dalje piše zopet Trümmer (v svojej knjigi »Classification der Reben von Trümmer«) še tako-le: »Refošk oder Rifošk debeli, männlicher Refosco, siehe Dolcedo.« In kder Dolcedo popisuje, piše pa tako-le: »Dolcedo (Illyrien, Istrien, Dalmatien.) Dolcedo nero (Italien Piemont.) blaue Keltertraube, mit Synonymen, rothstieliger Dolcedo, debeli Rifošk, männlicher Refosco, Refošk debeli in Krain und Steiermark; Bignona, Dolcino nero in Piemont.« Sloveči ampelograf Bronner pozna tudi refošk sè zeleno hlastino, to je kraška črnina, ali repačka baš; le sorte, kateri bi se »teran« pravilo, ne pozna nobeden. Da še celó mej vsemi przijskimi sortami grozdja iščemo zaman »teran« ali »teheran«. Pred leti nam je poslal nek gospod in prijatelj iz Kopra par trt, mej temi tudi eno »teran« imenovano; vendar se je ta, ko je roditu pričela, za čisto navadno »stinkuro« nemški »Färbertraube«, francoski »Teinturier« izkazala. Zopet majhen dokaz, da izvira beseda teran iz »Séeran«. — No, kar se breskve i njenega izvira tiče ima gospod J. V. čisto prav, pa nikakor ni dosledno, da bi moral »refošk« od prav tam izvirati, od koder breskev.

R. Dolenc.

Tržne poročilo.

Kava — vedno v dobrem obrajtu; prodalo se je te dni kolnijo 500 vreč Rio po glid. 44 do glid. 58.
Sladkor — mirnejša kupčija, cena nespremenjena.
Sadje in olje — oboje jako obrajtano, cene trdne, rastoče.
Petrolje — nespremenjeno stanje, cena glid. 10 1/2.
Domači pridelki in žito — zanemarjena, neznatna kupčija, cene šibke.
Les — v dobrem obrajtu.
Seno — dobro konjsko glid. 1.50 do glid. 1.80.

Borsno poročilo.

Malo prometa, pri vsem tem pa so kurzi jako trdni, in je položaj borse popolnoma zdrav.

Dunajska borza

dne 10. aprila.

Enotni drž. dolg v bankovnih	78 glid. 40 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	79 » 50 »
Zlata renta	98 » — »
5% avst. renta	98 » 15 »
Delnice narodne banke	832 » — »
Kreditne delnice	316 » — »
London 10 lir sterlin	119 » 60 »
Napoleon	9 » 48 »
C. kr. cekini	5 » 64 »
100 državnih mark	58 » 50 »

Delalnico

za napravo vsakovrstnega moškega i ženskega perila, je podpisana te dni ustanovila. Izdeluje po primernih cenah najbneja dela vezanja, všivanja, pletenja, nevestine oprave (bale). Naročila od zunaj se bodo točno po najnižjej ceni izvrševala; priporoča se slavnemu občinstvu

Ana Kobal

3—1 via Boschetto N. 370 v Trstu.

Gospodinja,

v vseh delih izobražena, dobi stalno službo. Samo prav poštene in dobro priporočene osebe naj se pisмено oglasijo pri gosp. Ida Kristan v Kopru.

The Singer Manufacturing & C.

New-York.

Ako se plati vsak teden samo

eden goldinar

dobi se

Originalni

Singer-jev šivalni stroj,

in to brez povišanja cene.

Poroštvo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno

G. NEIDLINGER,

generalni agent

V Trstu, Corso, palača Modello

Šivanke za Singerjeve živalne stroje komad 3 kr. in tucat 30 kr. (13—2)

Čudodelni plašter (cerot).

Ozdravi temeljito vsako rano, bodisi še tako zastarana in kronična in tudi take, ki so se uže spremenile v raka, ustavlja še tako močan glavobol, vse bolečine živcev in revmatizma v zglobah, čudodelno pomaga v bolečinah materninskih i. t. d. 50 letna skušnja z izvrstnim uspehom, kakor razvidno po neštevilnih spričalih, katere se morejo pokazati vsakemu — dobiva se le v lekarni

Rovis, Corso št. 47.

LA FILIALE della BANCA UNION

TRIESTE

s'occupa di tutte le operazioni di Banca e di Cambio valute.

a) Accetta versamenti in conto corrente:

Abbuonando l'interesse annuo

per Banconote	per Napoleoni
3% con preavviso di 3 gior.	3% con preavviso di 20 gior.
4% » » » 12 »	3% » » » 40 »
5% » » » 20 »	3% » » » 3 mesi
6% » » » a sei mesi fisso	4% » » » 6 mesi

Godranno dell'interesse aumentato le lettere in circolazione con 5 giorni di preavviso dal 6 novembre a. c. quelle con 12 giorni dal 13 giorni e quelle con 24 giorni dal 25 novembre a. c.

IN BANCO GIRO

abbuonando il 3% interesse annuo sino qualunque somma; prelevazioni sino a fiorini 20.000 a vista verso chèque; importi maggiori preavviso avanti la Borsa.

— Conferma dei versamenti in apposito libretto.

Conteggia per tutti i versamenti fatti a qualsiasi ora d'ufficio la valuta del medesimo giorno.

Assume per propri corentisti l'incasso di Cambiale per Trieste, Vienna e Budapest, rilascia loro assegni per queste ultime piazze, ed accorda loro la facoltà di domiciliare effetti presso la sua cassa franco d'ogni spesa per essi.

b) S'incarica dell'acquisto e della vendita di effetti pubblici, valute e divise, nonché dell'incasso d'assegni, cambiali e coupons, verso 1/2% di provvigione.

c) accorda ai suoi committenti la facoltà di depositare effetti di qualsiasi specie e ne cura gratis l'incasso dei coupons alla scadenza.

La Filiale della Banca Union

(Sezione Mercè) s'incarica dell'acquisto e della vendita di merci in commissione, accorda sovvenzioni ed apre crediti sopra mercanzie ad essa consegnate, oppure polizze di carico o Warrants.

Prva istrska voščarna

v Rovinju

odlikovana na razstavah v Gradcu v letu 1880 in v Trstu v letu 1882.

Priporočamo vel. čest. gospodom župnikom, ž. cerkvenim društvom in drugim pobožnim zavodom, kakor tudi gosp. trgovcem naše izdelke iz voska od bučel, katerega ponujamo po sledečih cenah:

I. vrsta. Velikonočne velike sveče (naša posehnost) naslikane na olje, okrašene se zlatom, srebrom in s podobami sv. pokroviteljev . Kilogr. glid. 3.—
Sveče, duplirje, velike sveče itd. » 2.—

II. vrsta » 1.65

III. vrsta » 1.40

Slabša vrsta, sicer blago lepo na videz » 1.20

NB. Te cene se razumejo v Rovinju, blago zacolan; povojilo (embalaza) račun se po cenl kar stane. V zameno se jemlje naravni vosek in voščeni odpadki po dobrih cenah.

12—8

Figli di Antonio Artusi.

C. k. privilegirano društvo Riunione Adriatica di Sicurtà

v Trstu.

Zavaruje proti požarom, provozu po suhem, rekah in morju, proti toči, na življenje v vsih kombinacijah.

Glavnica in reserva društva dne 31. decembra 1881:

Glavnica društva	glid. 3,300,000.—
reservni fond od dobičkov	695,927.02
» » za pokritje premikanja	
» vrednosti efektov	161,500.—
Premijna reserva vsih oddelkov	6,638,505.—
Reserva za škode	284,591.—

V portfelju:
Premije, ki se imajo potirjati v prihodnjih letih 13,206,696.47

Skupni znesek vstih škod plačanih od 1. 1883 do 1881 glid. 103,255,007.57

Urad ravnateljstva
Via Valdirivo, št. 2 (v lastnej hiši). 24—19

Ustanovljeno 1787.

Albert Samassa

c. kr. dvorni zvonar

fabrikant strojev in gasilnega oroda

v Ljubljani.

Ubrani zvonovi z upravo.

Vsake sorte gasilnice izvrstne sestave za občine, za gasilna društva v mestih in na kmetih. Hidrofori, vozovi za vodo, vrtno škropilnice kakor drugo orodje in pripomočki zoper požare. Crkveni svečniki in druge priprave z bronu.

Sesalke in orodje za vodovode.

Sesalke za vodnjake, za vinske in pivne sode in kadij, za drozganjc, za gnojnico, za podzemeljske namene, za ročna in strojna dela. Dalje: kovinsko blago, cevi iz litega in kovanega železa s pritekline, mehovi iz konopnine in gumija itd. — po najnižjih cenah. Občine in gasilna društva plačujejo lahko na obroke. (12—4)

23 svetinj.